

Op Reis door Vlaanderen.

GHEEL.

In den roman zinspeelt de graaf tot de gravin op het lot van krankzinnigen. En dit was in vroegere tijden inderdaad vreeselijk, Toen hield men zinneloozen voor booze menschen. Men zei, dat ze zoo waren omdat ze een slecht karakter hadden. Er zat een duivel in hen. 't Was dwaas, maar de menschen wisten niet beter. En omdat ze niet beter wisten, mishandelden ze die ongelukkigen. Zij die vrij rondliepen, hadden heel wat te verduren. Anderen waren opgesloten en zaten achter tralies. Welnu, soms mochten de menschen in die « dolhuizen » naar hen gaan kijken. Dat was meest met de kermis. En ze plaagden dan de zinneloozen. Ja, zoo ging het in den vroegeren tijd. En daardoor komt het dat er nog velen zijn, die zinneloozen bespotten en plagen. Oude gewoonten zijn moeilijk uit te roeien.

En toch, wij weten nu beter. Zinneloozen zijn zieken, die al ons medelijden verdienen. Door goede behandeling kan men sommigen genezen. Anderen worden wel niet beter, maar hebben een dragelijk leven.

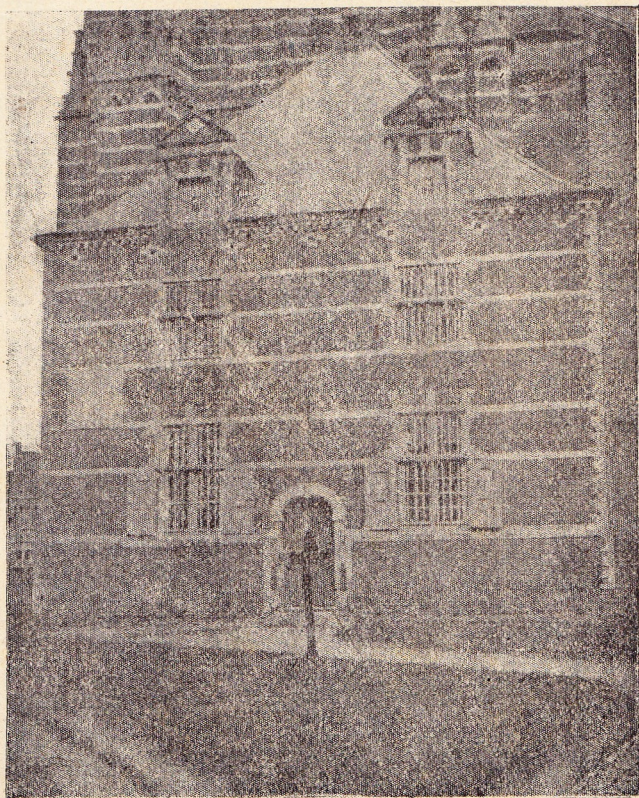
Hoe dikwijls werden ook de Kempen, ontheilgd door krijgsgeweld. Maar uit de duistere middeleeuwen hebben die Kempen ons een instelling bewaard, die bewijst dat ook toen barmhartigheid beoefend werd.

Waar zooveel doode steden, vernielde kasteelen en abdijen als een beschuldiging tegen 't menschdom treuren op hun ruïnen, daar mogen wij met fierheid wijzen op 't dorp Gheel! Want in een tijdperk van 13 eeuwen — sedert 600 — vonden hier de krankzinnigen, toen de paria's der maatschappij, zoo niet altijd genezing, dan toch een rustig bestaan; vanden ze er — en dat wilde wat zeggen in de middeleeuwen — barmhartigheid!

Laat ons eerst medeelen wat de overlevering van Gheels zinneloozenkolonie zegt.

Omstreeks het jaar O. H. 600, leefde in Ierland een heidensch koning,

die zeer rijk en machtig was. De koningin stierf. Het paleis weergalmde van 's vorsten jammerklachten. De koning beweende echter niet de deugden zijner gade, zijn liefde was onrein en weldra begeerde hij een andere vrouw, even schoon als de afgestorvene. Hij zond gezanten uit, welke in zijn rijk en in de landen over de zee, een jonkvrouw moesten zoeken, die door geboorte en uiterlijk waardig was de plaats der doode in te nemen.

Het oude ziekenhuis te Gheel.

Maar de gezanten vonden niet wat hun heer begeerde en in het paleis teruggekeerd, spraken zij : « O, groote en machtige koning ! Wij reisden van Noord tot Zuid en van Oost tot West, en wij zagen jonkvrouwen, edel van afkomst en beroemd om hun bevalligheid. Maar, groote en machtige koning, de schoonste jonkvrouw der wereld, het evenbeeld uwer gade, leeft aan uw zijde. Wie is lieflijker dan uw dochter Dymphna ? O, koning, dat onze raad u voortreffelijk toeklinké ! Neem de goddelijke Dymphna tot gemalin en verblijd ons, uw nederige dienaren, door uw geluk ! »

De vorst zag zijn dochter aan en zijn hart werd vervuld met een wulp-

sche liefde. En hij sprak Dymphna toe met zoete en vleiende woorden en gaf haar zijn begeerte te kennen. Maar de maagd was een Christin. Zij had in 't geheim den H. Doop ontvangen en de gelofte afgelegd, ziel en lichaam den Hemelschen bruidegom op te offeren. Zij poogde den koning te overtuigen van de vreeselijke zonde, welke hij bedrijven wilde. Doch de vorst liet niet af. Dymphna vroeg veertig dagen bedenkenstijd, welken de koning haar toestond, hopen dat ze dan zou toegeven.

De arme Dymphna, ten einde raad, vluchtte met haar biechtvader, den vromen Gerebernus, naar de kust, scheepte zich in, en landde in een kleine

Een zinnelooze aan den arbeid. -- In het verschieft de Ste-Dymphnakerk.

haven, welke Antwerpen genoemd werd. Dymphna voelde zich hier niet veilig. Het scheepje moest nog verder en de schipper stuurde het over de Schelde, de Rupel naar de Nethe. Aan de oevers lagen er toen geen dorpen zoals nu. Het land langs de rivieren was moerassig. Hier en daar was een gehuchtje. Aan zoo'n gehuchtje, diep in 't land, stapte Dymphna met Gerebernus en de vriendinnen eindelijk aan wal. Hier was de streek niet moerassig

meer, maar er lag een groote heide, die we nu de Kempen noemen. Toen waren er daar veel meer bosschen dan thans. De priester bouwde een paar hutten van graszoden en in zoo'n verblijf woonde Dymphna. Maar ze was er liever dan in 't paleis van haar vader, hoe arm ze nu ook leefde.

Toen de koning de vlucht zijner dochter vernam, gaf hij zich eerst geheel aan zijn hartstochtelijke droefheid over. Dan besloot hij haar te zoeken, hoe ver hij ook reizen moest.

Ook hij landde te Antwerpen. Hij zond onmiddellijk verspieders uit. Op zekeren dag kwamen ze in een herberg. Ze betaalden hun voedsel en drank met Iersch geld.

— Wel, kijk eens, dat is hetzelfde geld als de vrome jonkvrouw heeft, zei de waardin.

Bij de spionnen was er een tolk, die Iersch en ook Vlaamsch kende. Zoo kon hij alles vertalen.

— Welke jonkvrouw bedoelt gij? vroeg hij aan de waardin.

— Dymphna heet ze. Ze woont hier dicht bij in een hut. Ze is met een scheepje aangekomen. Bij haar zijn vriendinnen en een priester.

De spionnen hoorden nu alles. Ze hadden Dymphna gevonden. Ze waarschuwden den koning, die aan de hut van de maagd verscheen en er dadelijk den priester doodde. Dymphna weigerde hem te gehoorzamen en ook zij werd door haar vader vermoord. De lieden uit de omgeving begroeven de lijken. De vader kreeg berouw en wroeging. Hij stierf van verdriet, ginder in Ierland.

De geschiedenis werd tot ver in 't land bekend. En nu gebeurde er iets zonderlings. De menschen spraken als volgt: « In dien Ierschen koning was een booze geest. Dymphna heeft hem overwonnen, ook al is zij gestorven. De koning heeft weer berouw gekregen. Zinnelooze menschen hebben ook een boozen geest. Laten wij nu de zinneloozen naar Dymphna's graf leiden en zij zullen genezen ». En zoo kwam het nu, dat Gheel een bedevaartplaats werd, waar men krankzinnigen bracht. Bij het graf bouwde men al spoedig een kapel. Het was daar rustig en kalm. Men ademde er een gezonde lucht. Veel krankzinnigen bleven er eenigen tijd. Elk jaar kwamen er meer. De kapel werd vervangen door een groote kerk, naar de H. Dymphna genoemd. Aan den voet van den toren bouwde men het ziekenhuis waar zinneloozen werden gehuisvest. Het bestaat nog. Men opende logementen voor familieleden. Er moesten ook winkels zijn. Waar volk komt, is er immers nering. En zoo werd het gehucht een groot dorp.

Het ziekenhuis was weldra te klein voor al de zinneloozen. Veel inwoners namen er in huis. Dat was het begin van de verpleging in huis, in het gezin. Dit gebeurde al 1300 jaar geleden. En nog altijd worden er te Gheel krankzinnigen, niet in een gesticht, maar in huis, bij de gezonde menschen verpleegd!

(Wordt voortgezet).

N^r 6. Prijs 35 cent. — Abonn. per jaar 20,80 fr.

9 December 1922.

'T VLAAMSCH GEZIN

Geïllustreerd Weekblad

Redactie-Uitgave : Gebr. HANS, Contich.

Filips Van Artevelde

en andere verhalen

door A. HANS

